

Ministerul Educației al Republicii Moldova

CURRICULUM
NATIONAL
NATIONAL
NATIONAL

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Pentru instituțiile
cu limba rusă de instruire

Curriculum pentru clasele a X-a – a XII-a

Știința, 2010

CZU 811.135.1'243+821.135.1.09(073.3)
L 62

Aprobat: la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 10 din 21 aprilie 2010; prin Ordinul Ministerului Educației nr. 244 din 27 aprilie 2010.

Elaborat în cadrul Proiectului „Modernizarea și implementarea curriculumului din învățământul secundar general și dezvoltarea standardelor educaționale din perspectiva școlii prietenoase copilului”, finanțat de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova.

Editat în cadrul Proiectului „Educația de calitate în mediul rural din Moldova”, finanțat de Banca Mondială.

Echipele de lucru:

Curriculumul modernizat (2010): *Cazacu Tamara*, doctor în pedagogie, I.Ș.E., coordonator; *Nicolaescu-Onofrei Liliana*, Centrul Educațional „Pro Didactica”; *Feteasco Rodica*, profesoară, gr. did. I, Liceul Teoretic „V. Lupu”; *Vlas Lidia*, profesoară, gr. did. I, Liceul Teoretic „M. Koțiubinski”; *Caproș Iulia*, Centrul Educațional „Pro Didactica”; *Roșcovanu Veronica*, profesoară, gr. did. superior, Liceul Teoretic „D. Cantemir”.

Ediția a II-a, perfecționată (2006): *Cazacu Tamara*, doctor în pedagogie, I.Ș.E.; *Nicolaescu-Ivanovici Liliana*, Centrul Educațional „Pro Didactica”.

Ediția I (1999): *Cazacu Tamara*, doctor în pedagogie, M.E.Ș.; *Cristei Tamara*, USM; *Nicolaescu-Onofrei Liliana*, Centrul Educațional „Pro Didactica”; *Iordăchescu Iulia*, profesoară, gimnaziul nr. 7; *Stahi Galina*, profesoară, Liceul Teoretic „A. Pușkin”.

Redactor: *Mihai Papuc*

Corectori: *Mariana Belenciuc, Maria Cornesco*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Machetare computerizată: *Anatol Andrițchi*

Copertă: *Vitalie Ichim*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;
tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;
e-mail: prini@stiinta.asm.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Limba și literatura română pentru instituțiile cu limba rusă de instruire: Curriculum pentru cl. a 10-a–a 12-a. / Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2010 (Tipografia „Elena V.I.” SRL). – 36 p. – (Curriculum național)

Bibliogr.: p. 34–36 (52 tit.)

ISBN 978-9975-67-678-6

811.135.1'243+821.135.1.09(073.3)

Imprimare la Tipografia „Elena V.I.” SRL, str. Academiei, 3;
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova

© Ministerul Educației al Republicii Moldova. 2010

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința. 2010

ISBN 978-9975-67-678-6

PRELIMINARI

Disciplina *Limba și literatura română*, parte componentă a ariei *Limba și comunicare*, este, pentru elevii alolingvi, o disciplină obligatorie. La etapa liceală, *limba și literatura română* constituie obiectul de studiu în clasele X–XII, cu câte 132 de ore anual.

Menirea curriculumului este de a satisface nevoile dezvoltării integrale a personalității elevului. În acest context, se conturează funcțiile curriculumului: *valorificarea deplină a scopurilor și obiectivelor pedagogice, adoptate la nivel de politică a educației, a resurselor interne și externe, a conținutului și a metodologiei activității de educație, a tehnologiilor de apreciere formativă a rezultatelor* (S. Cristea. *Dicționar de termeni pedagogici*, București, 1998).

Beneficiarii curriculumului sînt, în primul rînd, profesorii, autorii de manuale, studenții, dar și elevii, părinții, diferite organizații locale și republicane ș.a.

Lucrarea de față reprezintă *Curriculumul la Limba și literatura română* pentru liceele cu limba rusă de instruire. Acesta întregeste parcursul școlar al disciplinei, fiind o continuare a *curriculumului gimnazial*.

Curriculumul actual diferă, prin concept și conținut, de documentele anterioare de același tip. Prin el se proiectează o nouă viziune asupra disciplinei și o renovare a modelului didactic de predare–învățare–evaluare a limbii și literaturii române. Esența curriculumului constituind-o competențele, și nu conținuturile educaționale, cele din urmă rămînd orientative. Astfel se asigură centrarea pe factorul decisiv, elevul, realizîndu-se condiția principală a învățămîntului formativ. O particularitate decisivă este și componenta *evaluarea rezultatelor școlare* obținute în procesul de studiere a disciplinei.

Administrarea disciplinei

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de conținuturi pe clase	Nr. de ore pe an
OBLIGATORIE	LIMBĂ ȘI COMUNICARE	I	11	102
		II	12	102
		III	12	132
		IV	17	132
		V	17	132
		VI	19	132
		VII	20	132
		VIII	26	132
		IX	27	132
		X	28	132
		XI	27	132
		XII	25	132

I. CONCEPȚIA DIDACTICĂ A DISCIPLINEI

Modernizarea învățămîntului în Republica Moldova este determinată social și se vrea, prin definiție, prospectivă. Aceasta trebuie să antreneze în procesul educațional noutățile create de actualul cadru valoric: cultură, științe, performanțe umane ș.a. Aceste caracteristici direcționează noua viziune asupra *Curriculumului la Limba și literatura română*. Obținerea statutului de limbă oficială a statului a aprofundat motivația însușirii limbii române.

Astfel, **obiectivul major** de predare-învățare a limbii și literaturii române constă în formarea competențelor de stăpînire a limbii care ar permite absolvenților să-și continue studiile în limba română în vederea ulterioarei integrări socioprofesionale eficiente.

Formarea integrală și armonioasă a unei personalități autonome și creative, utile societății, trebuie să se producă în temeiul unei dezvoltări continue a competențelor de comunicare activă, lectură și scriere; a educației intelectuale, estetice, profesionale, tehnologice, moral-civice. Aceasta i-ar asigura tînărului în formare stabilirea conștientizată a relațiilor cotidiene și încadrarea socioculturală conform abilității de asociere și armonizare a valorilor general-umane cu cele specific naționale.

Realizarea acestor obiective nu este determinată de volumul de informație, ci, dimpotrivă, de reducerea lui în favoarea valorilor formative adecvate în scopul asigurării depline a funcției de comunicare a limbii. Acest fapt asigură centrarea disciplinei vizate pe subiectul definitoriu al învățării – elevul.

Conceput în termeni de competențe, curriculumul asigură astfel centrarea pe dezvoltarea psihointelectuală a elevului, respectîndu-se condiția principală a învățămîntului formativ.

Competența școlară este un ansamblu/sistem integrat de cunoștințe, capacități și atitudini dobîndite de elevi prin învățare și mobilizare în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunta în viața reală.

În documentul de față se vor prezenta: competențele transversale, transdisciplinare, competențele specifice ale disciplinei, subcompetențele, conținuturile educaționale **recomandate**; strategiile didactice și activitățile de învățare, sugestiile de evaluare pentru etapa respectivă. Ultimele componente ale curriculumului (strategiile didactice și sugestiile de evaluare) vor fi prezentate și exemplificate riguros în ghidul de implementare a curriculumului.

Conținuturile sînt doar recomandate (cu excepția *Materiei lingvistice*) și prezentate pe domenii. Acestea pot fi selectate de către profesor și autorii de manuale, luînd în considerare criteriul valoric, dar și preferințele, interesele și capacitățile elevilor și particularitățile de vîrstă ale acestora. Profesorii au, în principiu, libertatea aplicării în viziune proprie a celor propuse, elaborînd variante optime de interferență a principiului tematic cu cel al selectării de texte ale autorilor de referință, a materiei gramaticale cu literatura etc. Una dintre condițiile care se cer respectate ar fi să nu se neglijeze nicio problemă importantă de gramatică sau marile valori ale literaturii române, care pot contribui realmente la însușirea limbii române.

În procesul însușirii unei limbi noi un rol decisiv îl are textul, literar și nonliterar. El este un factor-reper în procesul studierii limbii și literaturii în baza deprinderilor integratoare, fiind un puternic liant al disciplinei la diferite niveluri de predare-învățare.

Abilitățile de comunicare în limba a doua se antrenează în diverse raporturi situațive care formează competențe comunicative și lingvistice necesare pentru generarea vorbirii spontane. Activitatea din cadrul disciplinei se va desfășura în baza unor principii didactice particulare care se vor prezenta în ghidul metodologic.

În toate componentele sale curriculumul propune o structură flexibilă, încît să se poată opera în concordanță cu nevoile de comunicare ale elevului și potențialul creativ al profesorului și autorilor de manuale, cu schimbările din societate. Astfel, curriculumul este doar un document de referință, inițial pentru elaborarea manualelor, autorii avînd libertatea să utilizeze într-o perspectivă proprie schema propusă de programă, să o cizeleze, găsind variante optime de corelare a competențelor cu aria tematică și cu activitățile de învățare și evaluare.

Exigențele ar fi să nu se neglijeze nicio problemă importantă ce ține de formarea și dezvoltarea limbajului, de cultură, civilizație, literatura română, **să se respecte aspectul funcțional al materiei gramaticale și al celei literare.**

Autorii de manuale, dar și profesorii vor trebui să proiecteze activități de învățare care să reiasă din conținutul temelor și să fie cît mai aproape de realitate. În atenția permanentă a profesorului trebuie să se afle un anume contingent de elevi, să se ia în considerare interesele acestora ș.a. Profesorul este autorizat să decidă dacă sugestiile propuse sînt adecvate pentru elevii săi sau trebuie să găsească alte subiecte (mai complexe sau mai simple, actuale și mai incitante etc.), prin care să elucideze ideea tematică și să atingă obiectivele propuse. Profesorului îi revine sarcina de a structura astfel lecțiile, încît să faciliteze dezvoltarea abilităților la cele patru deprinderi integratoare (înțelegerea după auz, vorbirea, lectura, scrierea) și nu numai atît. Este important să se ofere posibilități de însușire/practicare a abilităților de învățare a limbii („învățat să înveți”).

De asemenea, textul reprezentînd prin sine un model de limbă literară, de situații de comunicare, oferă liceenilor posibilități de exersare a principalelor instrumente de muncă intelectuală.

Literatura/textul artistic se pretează unei **explorări funcționale**, devenind astfel un factor activ în procesul formării elevului, al pregătirii acestuia în vederea integrării sociale eficiente. Purtător de mesaj polyvalent, textul nu este un fenomen izolat în sine, ci funcționează în cadrul comunicării umane, el este în relație cu omul, lumea, istoria, contemporaneitatea sau cu un alt text. Avînd o funcție dialogală, textul angajează lectorul/elevul într-un proces activ de comunicare/înțelegere.

În accepție modernă textul nu e privit ca un depozitar neutru al sensului, ci ca o productivitate în interiorul limbajului: „e însuși teatrul unei produceri, unde se întîlnesc producătorul textului și lectorul său . . . chiar fiind scris, el nu încetează să lucreze, să întrețină un proces de productivitate” (Barthes). De aceea textul reprezintă, pentru elev, un factor de informare și modelare a comunicării aflate sub semnul valorii. Astfel, disciplina contribuie la socializarea aolingvilor, la încadrarea firească în contextul valoric al mediului lingvistic vital. Îndeosebi la etapa liceală accentul se plasează și pe comunicarea literară, formîndu-se în rezultat un vorbitor cult de limba română. Elevul descoperă, prin lectura textelor artistice, universuri și dimensiuni noi ale vieții umane.

Se recomandă nume de scriitori, de opere care sînt selectate în baza principiilor valoric, tematic, al accesibilității ș.a.

II. COMPETENȚE-CHEIE/TRANSVERSALE

1. Competențe de învățare/a învăța să înveți;
2. Competențe de comunicare în limba maternă;
3. Competențe de comunicare în limba de stat;
4. Competențe de comunicare într-o limbă străină;
5. Competențe acțional-strategice;
6. Competențe de autocunoaștere și autorealizare;
7. Competențe interpersonale, civice, morale;
8. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie;
9. Competențe digitale și în domeniul tehnologiilor informaționale;
10. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și a crea valori);
11. Competențe antreprenoriale.

III. COMPETENȚE TRANSDISCIPLINARE

Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competențe de a stăpîni metodologia de integrare a cunoștințelor de bază despre natură, om și societate în scopul satisfacerii nevoilor și acționării pentru îmbunătățirea calității vieții personale și sociale.

Competențe de comunicare în limba maternă

- Competențe de realizare a unor contacte comunicative (oral și în scris).
- Competențe de utilizare adecvată a terminologiei specifice disciplinelor de învățămînt studiate.

Competențe de comunicare în limba oficială a statului

- Competența unui vorbitor cult, conștient, capabil să înțeleagă și să producă, adecvat și corect, mesaje orale și scrise.
- Competențe de selectare, prelucrare și prezentare a unor informații din diverse surse.

Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica argumentat într-o limbă străină în situații reale ale vieții.

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de a organiza activitatea personală în condițiile tehnologiilor aflate în permanentă schimbare.
- Competențe de a dobîndi și a stăpîni cunoștințe fundamentale din domeniile *Matematică*, *Științe ale naturii* și *Tehnologii* în raport cu nevoile sale.
- Competențe de a propune idei noi din domeniul științific.

Competențe acțional-strategice

- Competențe de a-și proiecta activitatea, de a vedea rezultatul final, de a propune soluții de rezolvare a situațiilor-problemă din diverse domenii.
- Competențe de a acționa autonom și creativ în diferite situații de viață pentru protecția mediului ambiant.

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de a utiliza în situații reale instrumentele cu acțiune digitală.
- Competențe de a crea documente în domeniul comunicativ și informațional și a utiliza serviciile electronice în situații reale, inclusiv rețeaua Internet.

Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a colabora în grup/echipă, a preveni situațiile de conflict și a respecta opiniile semenilor săi.
- Competențe de a manifesta o poziție activă civică, solidaritate și coeziune socială pentru o societate nondiscriminatorie.
- Competențe de a acționa în diferite situații de viață în baza normelor și valorilor moral-spirituale.

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de gândire critică asupra activității sale în scopul autodezvoltării continue și autorealizării personale.
- Competențe de a-și asuma responsabilități pentru un mod sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții și situații noi.

Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

- Competențe de a se orienta în valorile culturii naționale și ale culturilor altor etnii în scopul aplicării lor creative și autorealizării personale.
- Competențe de toleranță în receptarea valorilor interculturale.

Competențe antreprenoriale

- Competențe de a stăpîni cunoștințe și abilități de antreprenariat în condițiile economiei de piață în scopul autorealizării în domeniul antreprenorial.
- Competențe de a-și alege conștient viitoarea arie de activitate profesională.

IV. COMPETENȚELE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI

- Cunoașterea sistemului și a subsistemelor limbii ca elemente de construcție a comunicării orale și scrise.
- Receptarea și reproducerea diferitor tipuri de informații, texte.
- Realizarea actelor comunicative în diferite situații de comunicare, aplicînd normele de utilizare a limbii române literare.
- Practicarea comunicării în diverse circumstanțe de raport (personal, familial, grup social etc.).
- Producerea actelor de comunicare proprii, cu și fără repere, prin descrierea, prezentarea și aprecierea faptelor, proceselor din societate și natură.
- Operarea și transformarea/modificarea structurilor lingvistice adecvat situației de comunicare.
- Perceperea mesajului de pe poziția comunicării interculturale prin sesizarea similitudinilor și diferențelor dintre literatura română și literatura grupurilor etnice conlocuitoare.
- Lectura corectă, fluentă, conștientă a textelor literare și nonliterare despre cultura și civilizația arealului lingvistic românesc.

- Realizarea lecturilor pentru plăcere, pentru cunoașterea tezaurului literar și cultural, pentru selectarea informațiilor pe diferite teme.
- Analiza/interpretarea textelor literare/nonliterare din perspectiva propriei viziuni, evidențiind mijloacele artistice ale operelor literare.
- Însușirea normelor etice, a tradițiilor, culturii, istoriei și a literaturii vorbitorilor limbii-țintă.

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A UNITĂȚILOR DE CONȚINUT

Clasa a X-a

A. Repartizarea temelor pe unități de timp

Repartizarea orientativă a orelor	Temele /Unitățile	Nr. de ore (orientativ)
LIMBA ROMÂNĂ		
Nr. total de ore – 132 (l. română – 52 de ore, lit. română – 80 de ore); Practica rațională a limbii – 100 de ore; Recapitulări – 8 ore; (l. română – 3 ore, lit. română – 5 ore); Lucrări de evaluare – 6 ore; La dispoziția profesorului – 18 ore.	ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA Oameni și caractere <ul style="list-style-type: none"> • Moment autocritic (Călciul lui Ahile); • Eu – văzut de la o parte; • Sănătatea e de preț ș.a. Arta comunicării <ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea cere responsabilitate; • Anunțuri și reclame – corectitudine și creativitate ș.a. Moda și eu <ul style="list-style-type: none"> • Ce înseamnă să fii original? • Cum să-ți găsești stilul propriu. Să nu uităm de cei mai triști ca noi <ul style="list-style-type: none"> • Cum pot fi ajutați cei aflați în dificultate; • Acțiuni de caritate. 	18
	ADOLESCENTUL ȘI LUMEA Călătorii <ul style="list-style-type: none"> • Vechi monumente românești (Castelul Peleş, Castelul Bran, Cetatea Suceava, mănăstirile din nordul Moldovei sau alte subiecte potrivite); • O călătorie într-o țară exotică ș.a. 	6
	ADOLESCENTUL ȘI ARTA, CULTURA Preferințe <ul style="list-style-type: none"> • Teatru. Film; • Emisiunea TV preferată. Codul bunelor maniere <ul style="list-style-type: none"> • Binele și răul sînt noțiuni relative. 	6

	ADOLESCENTUL ȘI PATRIA <ol style="list-style-type: none"> 1. Mari nume românești din trecut; 2. Mari nume românești din prezent; 3. Locuri memorabile; 4. Meșteșugurile populare; 5. File de istorie: <ul style="list-style-type: none"> • Cel mai impresionant moment din istoria țării; • Dacia – cultură și civilizație; • Imperiul Roman – cultură și civilizație; 6. Reprezentanți remarcabili ai minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova. 	16
LITERATURA ROMÂNĂ		
	1. Oameni și caractere	10
	2. Mari nume ale culturii românești	10
	3. Pro Patria	10
	4. Toată natura e numai artă	6
	5. Dragostea – destin străvechi...	12
	6. Binele și răul: noțiuni relative	20
	La dispoziția profesorului	18

B. Subcompetențele disciplinei, activitățile de învățare și evaluare

Subcompetențe	Activități de învățare și evaluare
	<i>Se propun activități și exerciții de:</i>
Înțelegerea după auz	
<i>Nivelul 1</i>	
1. Evidențierea, din mesajul oral, a unor aspecte ale conținutului.	• tipul „adevărat”/„fals”, alegerea multiplă;
2. Asocierea conținutului mesajului audiat cu alte mesaje cunoscute (din literatura română și universală).	• tipul tehnica „păianjenului”, compararea a evenimentelor, personajelor a două texte;
3. Discriminarea diferitor sensuri ale unui enunț în funcție de intonație.	• reproducere a mesajului audiat;
4. Perceperea succesiunii secvențelor din mesajul audiat.	• audiere și înțelegere a enunțurilor orale simple și dezvoltate;
	• identificare a evenimentelor principale și secundare ale operei audiate;
5. Sesizarea, în textul oral, al unor particularități ale personajului (naturalețe, finețe, umor, ironie etc.).	• determinare a caracteristicilor personajelor în baza intonației utilizate în mesajul audiat;
6. Redarea conținutului unui mesaj audiat.	• reproducere, orală sau în scris, a unui fragment de text audiat, folosind repere (imagini, plan, scheme etc.);

Nivelul 2	
7. Evidențierea, în mesaje orale, a celor mai reprezentative aspecte.	• identificare a informațiilor noi, a aspectelor incitante etc.; actualizare a lexicului;
8. Completarea mesajului audiat cu informații-cheie în funcție de obiectiv.	• selectare, structurare a informațiilor suplimentare;
9. Asocierea conținutului mesajului audiat cu alte mesaje cunoscute, punctând locurile comune (literatura română și universală, literatura etniilor conlocuitoare) și argumentând opinia.	• graficul T; • realizare a diferitor scheme.
Vorbirea	
Nivelul 1	
1. Aplicarea corectă a normelor limbii române literare (valabil și la <i>Sciere</i>).	• construire corectă a enunțurilor simple și dezvoltate, a textelor;
2. Nararea la timpul prezent, trecut și viitor.	• povestire „în lanț”; • relatare a unor evenimente trecute sau curente; • prezentare a unor presupuneri cu privire la evoluția unor evenimente;
3. Construirea logică a diferitor mesaje.	• povestirea unor fapte și întâmplări după diverse repere, la diverse teme;
4. Utilizarea unui lexic adecvat temei abordate, situației de comunicare etc.	• elaborare a câmpului lexical al temei; • clustering (<i>păianjenul</i>); • exersarea lucrului cu dicționarul;
5. Utilizarea informației selectate în propriile acte de comunicare.	• includere a informației selectate în enunțuri, texte proprii;
6. Relatarea succintă a elementelor-cheie ale unui eveniment/ale unei întâmplări etc.	• structurare și rezumare a informațiilor;
7. Realizarea unei descrieri de ansamblu.	• descriere; actualizare a lexicului;
8. Compararea unor evenimente, fapte etc.	• descriere; de comparare;
9. Prezentarea unei informații de bază, utilizând modalități de comunicare verbale, non-verbale, paraverbale.	• exersare a diverselor moduri de prezentare a informației;
10. Exprimarea unei opinii.	• întrebări – răspunsuri; clișee de exprimare a opiniei, expunerea de opinii;
11. Susținerea unei conversații pe teme familiare, invocând argumente.	• jocuri de rol: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog pe o temă dată; conversații pe teme cunoscute, cu prezentare de argumente;
12. Traducerea textelor/citadelor din limba maternă în limba română și invers (cu sau fără dicționar).	• traducere a cuvintelor, îmbinărilor de cuvinte, a textelor;

Nivelul 2	
13. Autocaracterizarea argumentată.	• evidențiere a trăsăturilor de caracter, a calităților; • descriere a portretului fizic, moral;
14. Relatarea în detalii a unor evenimente, întâmplări etc., exprimându-și atitudinea personală.	• schițare a unui plan detaliat;
15. Inițierea și susținerea unor dialoguri, aprenând și argumentând cele relatate.	• jocuri de rol: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog pe o temă dată; • conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute; • exprimare a propriilor păreri referitoare la fapte, evenimente, acțiuni etc.
Lectura	
Nivelul 1	
1. Citirea corectă, conștientă, expresivă și fluentă a unui text.	• lecturare corectă, cu intonație adecvată a diverselor enunțuri; • modificare a intonației unui personaj conform sarcinii propuse;
2. Diferențierea părților componente ale unui text.	• împărțire a textului în fragmente semnificative; • formulare a titlurilor-temă și titlurilor-idee;
3. Selectarea unei informații solicitate (date, personaje, idei etc.).	• identificare a datelor, ideilor principale din informații etc.; • clasificare a unor informații;
4. Modificarea unui text în funcție de obiectivul propus.	• alcătuire sau modificare a sfârșitului unui text, respectând evoluția evenimentelor, transformare a unui text respectând unele detalii sau informația-cheie; • modificare a subiectului, punctând circumstanțe noi;
5. Reproducerea globală a unui text în numele unui personaj real, utilizând fraze din textul citit.	• alcătuire a planului; • folosire a reperelor;
6. Rezumarea unui text.	• alcătuire a planului simplu de idei; • rezumare a unor fragmente;
7. Comentarea unor fragmente literare, relevând problematica, motivele, personajele.	• identificare a problematicii, motivelor; • analiză a personajelor și a acțiunilor acestora;
Nivelul 2	
8. Identificarea procedeelelor de expresivitate artistică.	• însușire a mecanismului de alcătuire a comparațiilor, epitetelor etc.;

9. Stabilirea de afinități dintre textul citit și lec-turile anterioare la nivel de personaje.	<ul style="list-style-type: none"> graficul T; tabele, scheme;
10. Alcătuirea de dialoguri dintre două perso-naje ale unui text.	<ul style="list-style-type: none"> jocuri de rol; simulări, audierea/lectura modelelor;
11. Structurarea unui interviu în baza textului.	<ul style="list-style-type: none"> formulare de întrebări; jocuri de rol;
12. Redarea globală a conținutului unui text în numele unui personaj imaginar în baza re-perelor.	<ul style="list-style-type: none"> alcătuire a planului; folosire a reperelor;
13. Comentarea unor fragmente/opere deter-minind particularitățile creației scriitorului.	<ul style="list-style-type: none"> exprimare a opiniilor personale;
14. Diferențierea particularităților de stil ale textelor audiate (publicistic, artistic, științific etc.) în funcție de lexicul utilizat.	<ul style="list-style-type: none"> identificare a particularităților de stil ale textului audiat.
Scrierea	
Nivelul 1	
1. Redactarea unor diverse enunțuri conform sarcinii.	<ul style="list-style-type: none"> alcătuire a unor propoziții/fraze după repere, la temă; modificare a unor propoziții/fraze în funcție de sarcina gramaticală propusă;
2. Alcătuirea dialogurilor după repere.	<ul style="list-style-type: none"> redactare a dialogurilor (după replici-cheie, cu început și sfârșit dat);
3. Redactarea unor scrisori, felicitări, cereri cu respectarea rigorilor de structurare a acestora.	<ul style="list-style-type: none"> redactare a diverselor tipuri de mesaje;
4. Redactarea unor anunțuri, texte de reclame, cu respectarea rigorilor de structurare a acestora.	<ul style="list-style-type: none"> redactare a diverselor tipuri de mesaje;
5. Construirea de mesaje-relatări (reportaje etc.) informative.	<ul style="list-style-type: none"> jocuri de rol, simulări;
6. Caracterizarea personajelor.	<ul style="list-style-type: none"> schițarea de repere pentru caracterizare, selectarea lexicului, exersarea;
7. Traducerea în scris a unor fragmente din limba maternă și invers, cu/fără dicționar.	<ul style="list-style-type: none"> traducere, exersare de vocabular, struc-turi, jocuri de rol;
Nivelul 2	
8. Descrierea succintă a unui eveniment, per-sonaj, persoană.	<ul style="list-style-type: none"> elaborare a planului descrierii; exersare a descrierii;
9. Caracterizarea de personaje, cu argumen-tarea opiniei.	<ul style="list-style-type: none"> jocuri de rol;
10. Alcătuirea recenziilor scurte (spectacole, emisiuni radio, TV).	<ul style="list-style-type: none"> determinare a elementelor de bază, re-dactare;
11. Comentarea succintă a unui text, fragment de poezie/proză, proverb, maximă etc.	<ul style="list-style-type: none"> exersare a comentării după repere.

C. Conținuturi educaționale

Aria tematică		Materia lingvistică (obligatorie)
Limba română	Literatura română (Textele poartă caracter de recomandare)	
<p>ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA</p> <p>Oameni și caractere</p> <ul style="list-style-type: none"> Meșterul Manole; Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte etc. <p>Mari nume ale culturii românești</p> <ul style="list-style-type: none"> Gr. Ureche, M. Costin, I. Neculce (privire gene-rală); Personalități marcante: D. Cantemir, Gh. Asachi, Dinastia Hasdeu (privire generală). <p>Arta comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> Comunicarea cere respon-sabilitate. Anunțuri și reclame – co-rectitudine și creativitate ș.a. <p>Moda și eu</p> <ul style="list-style-type: none"> Ce înseamnă să fii original? Cum să-ți găsești stilul propriu? <p>Să nu uităm de cei mai triști ca noi</p> <ul style="list-style-type: none"> Cum pot fi ajutați cei aflați în dificultate? Acțiunile de caritate. <p>ADOLESCENTUL ȘI LUMEA</p> <p>Călătorii</p> <ul style="list-style-type: none"> Vechi monumente româ-nești (Castelul Peleş, Cas-telul Bran, Cetatea Sucea-va, mănăstirile din nordul Moldovei sau alte subiecte potrivite). O călătorie într-o țară exo-tică. 	<p>Oameni și caractere</p> <ul style="list-style-type: none"> Meșterul Manole; Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte etc. <p>Mari nume ale culturii românești</p> <ul style="list-style-type: none"> Gr. Ureche, M. Costin, I. Neculce (privire gene-rală); Personalități marcante: D. Cantemir, Gh. Asachi, Dinastia Hasdeu (privire generală). <p>Pro Patria</p> <ul style="list-style-type: none"> V. Alecsandri <i>Dan, că-pitan de plai</i> (fragment); M. Eminescu <i>Scrisoa-rea III</i>. <p>Toată natura e numai artă</p> <ul style="list-style-type: none"> V. Alecsandri <i>Concertul în luncă, Legenda crinului</i> (o operă la alegere). 	<p>Vocabularul</p> <p>În clasa a X-a se vor însuși 250-300 de cuvinte, expresii frazeolo-gice în conformitate cu universul tematic recomandat.</p> <p>Pronunția sunetelor și grupuri-lor de sunete conform normelor ortoepice.</p> <p>La etapa liceală se reia materia gramaticală în aspectul unor structuri morfosintactice, care asigură perfecționarea abilităților de comunicare. Se propun cele mai funcționale structuri în ca-drul părților de vorbire.</p> <p>Verbul. Modul indicativ: viitorul popular, perfectul simplu (la nivel de recunoaștere a valorii de trecut). Modul conjunctiv, prezent și trecut (perfect). Modul condițio-nal-optativ, prezent și trecut (per-fect). Modul imperativ, formele afirmative și negative. Modulile nepersonale. Participiul (situații de utilizare).</p> <p>Substantivul. Declinarea sub-stantivelor cu articolul nehotărît și hotărît.</p> <p>Cazurile. Articolul adjectival.</p> <p>Adjectivul. Gradele de compa-rație ale adjectivelor. Adjectivele fără grade de comparație. Topica.</p> <p>Pronumele. Pronumele person-ale. Utilizarea formelor accentuate și neaccentuate în dativ și acu-zativ. Ortografia. Pronumele ne-gative.</p> <p>Numeralul. Numerele distribu-tive.</p>

<p>ADOLESCENTUL ȘI ARTA, CULTURA</p> <p>Preferințe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teatru. Film. • Emisiunea TV preferată. <p>Codul bunelor maniere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binele și răul sînt noțiuni relative. 	<p>Dragostea – destin străvechi...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Iulia Hasdeu <i>Prințesa-fluture</i>; • M. Eminescu <i>Dorința, Și dacă... Pe lingă plopii fără soț, De ce nu-mi vii</i> (două opere la alegere). 	<p>Prepoziția. Locuțiuni prepoziționale.</p> <p>Interjecția. Interjecțiile care exprimă stări sufletești.</p> <p>Conjuncția. Utilizarea conjuncțiilor de coordonare/subordonare. Locuțiunile conjuncționale (cele mai uzuale).</p> <p>Sintaxa. Sinonimia comunicativ-contextuală, bazată atît pe elementele strict lingvistice ale comunicării, cît și pe cele mai frecvente tipuri de transformare (dezvoltare și contragere) a enunțurilor în fraze și a frazelor în propoziții (la nivelul exersării practice și însușirii unor legi-tăți; terminologia la nivel de recunoaștere).</p> <p>Cultivarea exprimării</p> <p>1. Părți de propoziție și propoziții subordonate de același fel:</p> <p>1.1. Subiect/subiectivă</p> <p>1.2. Nume predicativ/predicativă</p> <p>1.3. Atribut/atributivă</p> <p>1.4. Complement direct/completiv directă</p> <p>1.5. Complement indirect/completivă indirectă</p> <p>1.6. Complement de agent/completivă de agent etc.</p>
<p>ADOLESCENTUL ȘI PATRIA</p> <p>1. Mari nume românești din trecut.</p> <p>2. Mari nume românești din prezent.</p> <p>3. Locuri memorabile.</p> <p>4. Meșteșuguri populare.</p> <p>5. File de istorie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel mai impresionant moment din istoria țării. • Dacia – cultură și civilizație. • Imperiul Roman – cultură și civilizație. <p>6. Reprezentanți remarcabili ai minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova.</p>	<p>Binele și răul: noțiuni relative</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Slavici <i>Moara cu noroc</i>; • I. L. Caragiale <i>În vreme de război, Bacalaureat</i> (la alegere); • V. Alecsandri <i>Istoria unui galbîn</i> (fragment); • I. Creangă <i>Dănilă Prepeleac</i>. <p>Notă:</p> <p>În funcție de situațiile concrete ale lecției, la orele de literatură se va acorda o atenție deosebită și aspectelor lingvistice care prevăd explicarea și exersarea fenomenelor gramaticale.</p>	

Clasa a XI-a

A. Repartizarea temelor pe unități de timp

Repartizarea orientativă a orelor	Temele /Unitățile	Nr. de ore (orientativ)
LIMBA ROMÂNĂ		
<p>Nr. total de ore – 132 (l. română – 52 de ore, lit. română – 80 de ore); Practica rațională a limbii– 100 de ore; Recapitulări – 8 ore</p>	<p>ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA</p> <p>Oameni și caractere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ereditatea sau educația determină caracterul?; • Credeți în soartă? ș.a. <p>Arta comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arta de a găsi argumente; 	12

<p>(l. română – 3 ore, lit. română – 5 ore); Lucrări de evaluare – 6 ore; La dispoziția profesorului – 18 ore.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vorba dulce mult aduce (tonul conversației și importanța lui) ș.a. <p>ADOLESCENTUL ȘI NATURA</p> <p>Ecologie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natura și noi; • Rolul guvernelor în rezolvarea problemelor ecologice; 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Progres sau regres? (Raportul dezvoltare economică-ecologie); • Proiecte de redresare a situației ecologice. 	8
	<p>ADOLESCENTUL ȘI LUMEA</p> <p>Copilăria</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoana care m-a influențat cel mai mult în viață. <p>Tradiții și obiceiuri, acasă și în lume</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salutul – cartea de vizită (semnificații ale salutului la diferite popoare); • Atitudinea față de cei în etate – tradiție sau dato-rie?; • Relația părinți și copii la diferite popoare. 	12
	<p>ADOLESCENTUL ȘI ARTA, CULTURA</p> <p>Mass-media</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziarul preferat, revista preferată; • Libertatea opiniei; • Calități <i>sine qua non</i> pentru ziaristul modern. <p>Codul bunelor maniere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face. 	8
	<p>ADOLESCENTUL ȘI PATRIA</p> <p>1. Mari nume românești din trecut;</p> <p>2. Mari nume românești din prezent;</p> <p>3. Reprezentanți remarcabili ai minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova.</p>	9

LITERATURA ROMÂNĂ

	<p>ADOLESCENTUL ȘI VALORILE TRADIȚIEI</p> <p>1. În drum spre o formulă contemporană: „semnă-torii viitorului”;</p> <p>2. Poeți filozofi – întemeietori ai literaturii contemporane;</p> <p>3. Poezia sensibilității pure.</p>	25
	<p>ADOLESCENTUL ȘI VALORILE LUMII MODERNE</p> <p>1. Eminesciana;</p> <p>2. Elanul romantic și notația realistă;</p> <p>3. Proza lirică de respirație rurală;</p> <p>4. Ecologia sufletului și a naturii.</p>	40
	<p>La dispoziția profesorului</p>	18

B. Subcompetențele disciplinei, activitățile de învățare și evaluare

Subcompetențe	Activități de învățare și evaluare
	<i>Se propun activități și exerciții de:</i>
Înțelegerea după auz	
Nivelul 1	
1. Înțelegerea mesajului audiat.	<ul style="list-style-type: none"> • tip întrebări și răspunsuri; • sesizare a fragmentelor care nu fac parte din mesajul audiat; • reorganizare a succesiunii fragmentelor în mesajul audiat etc.; • selectare a informațiilor-cheie în funcție de obiectivul stabilit etc.;
2. Reproducerea informației esențiale dintr-un mesaj audiat.	<ul style="list-style-type: none"> • tip întrebări-răspunsuri pentru verificarea înțelegerii conținutului; • reproducere/povestire a textului audiat;
3. Recunoașterea și corectarea erorilor de limbaj în fluxul vorbirii.	<ul style="list-style-type: none"> • reperare și corectare a erorilor; • tip „adevărat”/„fals”;
4. Transmiterea informației audiate altor persoane.	<ul style="list-style-type: none"> • reproducere a mesajului audiat; • jocuri de rol;
Nivelul 2	
5. Redarea conținutului unui mesaj la persoana I, III.	<ul style="list-style-type: none"> • reproducere a mesajului;
6. Distingerea diferitor sensuri ale unui enunț în funcție de conturul intonațional al acestuia.	<ul style="list-style-type: none"> • diferențiere a sensului, în funcție de intonație;
7. Integrarea informației audiate în contexte noi.	<ul style="list-style-type: none"> • includere a informației audiate în enunțuri proprii.
Vorbirea	
Nivelul 1	
1. Aplicarea corectă în comunicarea orală a normelor limbii române literare (valabil și la <i>Scירה</i>).	<ul style="list-style-type: none"> • reperare și corectare a greșelilor;
2. Stăpânirea în plan funcțional a materiei gramaticale și sintactice.	<ul style="list-style-type: none"> • aplicare a regulilor gramaticale în plan funcțional;
3. Utilizarea unui lexic adecvat temei abordate, situației etc.	<ul style="list-style-type: none"> • elaborare de clusteringuri și cîmpuri asociative la tema dată;
4. Nararea la timpul prezent, trecut și viitor.	<ul style="list-style-type: none"> • relatare a unor evenimente trecute sau curente; • exprimare a presupunerilor privind evenimente viitoare; • jocuri de rol;
5. Susținerea de dialoguri, punînd întrebări pentru a clarifica situația-problemă.	<ul style="list-style-type: none"> • dialog cu replici-cheie; • dialog cu replici omise;

	<ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog la o temă oarecare; • conversații cu unul sau mai mulți interlocutori pe teme cunoscute;
6. Realizarea unei descrieri detaliate.	<ul style="list-style-type: none"> • descriere a unei persoane sau a unui obiect; • descriere a propriei persoane;
7. Prezentarea unei informații de bază, accentuînd detaliile semnificative.	<ul style="list-style-type: none"> • evidențiere a esențialului, secundarului;
8. Compararea de evenimente, fapte și deducerea afinităților dintre ele.	<ul style="list-style-type: none"> • analiză, comparare;
9. Exprimarea unei opinii și prezentarea de argumente.	<ul style="list-style-type: none"> • examinare a modelelor, jocuri de rol;
10. Relatarea detaliată de evenimente, înîmplări.	<ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol;
11. Respectarea principalelor caracteristici ale stilurilor funcționale.	<ul style="list-style-type: none"> • identificare și schimbare a stilului mesajului;
12. Traducerea din limba-țintă și invers.	<ul style="list-style-type: none"> • traducere;
Nivelul 2	
13. Inițierea unor dialoguri în baza situațiilor de problemă expunîndu-și atitudinea personală față de cele relatate.	<ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog la o temă dată; • exprimarea atitudinii;
14. Relatarea de evenimente, fapte și compararea lor cu altele similare din viață/din opere literare, apreciînd cele văzute/auzite.	<ul style="list-style-type: none"> • exprimare a propriilor păreri referitoare la fapte, evenimente, acțiuni etc.;
15. Autocaracterizarea critică obiectivă.	<ul style="list-style-type: none"> • stabilire a trăsăturilor de caracter, morale;
16. Realizarea unui interviu.	<ul style="list-style-type: none"> • formulare a întrebărilor, structurare a unui interviu;
17. Realizarea unui reportaj de la un eveniment social.	<ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol; • realizare a unui reportaj real;
18. Participarea la dialoguri, dezbateri.	<ul style="list-style-type: none"> • jocuri de rol: inițierea, menținerea și încheierea unui dialog la o temă oarecare; • exersare a strategiilor folosite în dezbateri.
Lectura	
Nivelul 1	
1. Citirea corectă, conștientă, expresivă și fluentă a unui text.	<ul style="list-style-type: none"> • lecturare corectă cu intonație adecvată a diverselor enunțuri;
2. Distingerea relațiilor semantice dintre diverse cuvinte (sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie).	<ul style="list-style-type: none"> • plasare în context;
3. Depistarea cuvintelor și expresiilor noi din text și integrarea lor în propriile enunțuri.	<ul style="list-style-type: none"> • integrare a cuvintelor noi în enunțuri/texte proprii;

4. Stabilirea momentelor comune dintre textul citit și lecturile anterioare la nivel de personaje principale și secundare.	• reperare a similitudinilor;
5. Rezumarea unui text.	• excludere a informațiilor suplimentare;
6. Reproducerea unui text la persoana I.	• jocuri de rol; exersare a verbelor;
7. Alcătuirea dialogurilor dintre două personaje, utilizând fraze din text.	• jocuri de rol;
8. Modificarea unui text conform sarcinilor propuse.	• alcătuire a sfârșitului unui text, modificând evenimentele și argumentând modificarea; • completare a unui text cu informații, evenimente noi; • alcătuire a sfârșitului unui text, modificând unele elemente ale subiectului;
9. Refacerea unui text-monolog în text-dialog și invers.	• exersare pe baza textelor cunoscute;
10. Comentarea unor fragmente/opere, comparând particularitățile comune și distincte ale acestora.	• determinare a elementelor de bază, stabilire a structurilor adecvate;
Nivelul 2	
11. Comentarea unei opere, argumentând semnificația imaginilor, detaliilor, a temei și ideii centrale.	• formulare a argumentelor; • exersare a comentării;
12. Reproducerea unui text în numele unui personaj imaginar.	• redare a conținutului textului după repere.
Scrierea	
Nivelul 1	
1. Respectarea rigorilor de structurare a comunicărilor scrise.	• repetare a rigorilor; • exersare a redactării diverselor comunicări; • antrenament de structurare a textului scris (introducere, cuprins, încheiere);
2. Utilizarea în exprimarea scrisă a materiei de limbă însușită anterior.	• repetare a vocabularului, a structurilor respective;
3. Folosirea adecvată a unităților lexicale noi.	• aplicare adecvată a unităților lexicale noi în diverse contexte;
4. Selectarea și notarea unei informații conform sarcinii propuse;	• notare a unor categorii de informații (nume, date etc.); • notare a unor părți de vorbire;
5. Clasificarea faptelor/personajelor după anumite criterii (valoare, circumstanțe, trăsături de caracter etc.).	• stabilire a criteriilor; • clasificare;
6. Alcătuirea de dialoguri după desene/imagini.	• redactare a textelor prin punerea în corespondență: imagine – cuvânt, cuvânt – imagine;

7. Realizarea unei descrieri a unui eveniment/personaj/peisaj etc.	• transpunere a unor idei într-un șir de enunțuri cu o succesiune logică; • descriere a unor obiecte/fințe, colțuri de natură;
8. Caracterizarea personajelor.	• stabilire a trăsăturilor fizice și morale; • concretizare a faptelor;
9. Construirea de mesaje cu exprimarea opiniei proprii.	• jocuri de rol;
10. Realizarea unei recenzii la o publicație preferată.	• schițarea elementelor unei recenzii; • exersare a scrierii de recenzii;
11. Realizarea comentariului unui text (poezie, fragment de proză etc.).	• schițare a structurii comentariului; • exersare a comentariului scris; • evidențiere a mesajului; • exprimare a atitudinii personale;
Nivelul 2	
12. Formularea de întrebări-cheie la un text nou.	• exersare a formulării în scris a întrebărilor;
13. Realizarea unei descrieri comparative a două imagini/personaje/evenimente.	• comparare; • redactare a descrierii comparative;
14. Caracterizarea a două-trei personaje în plan comparativ.	• redactare a descrierii comparative etc.

C. Conținuturi educaționale

Aria tematică		Materia lingvistică (obligatorie)
Limba română	Literatura română (Textele poartă caracter de recomandare)	
ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA Oameni și caractere • Ereditatea sau educația determină caracterul? • Credeți în soartă? ș.a. Arta comunicării • Arta de a găsi argumente. • Vorba dulce mult aduce (tonul conversației și importanța lui) ș.a.	ADOLESCENTUL ȘI VALORILE TRADIȚIEI În drum spre o formulă contemporană: „semănătorii viitorului” • G. Coșbuc <i>Trei, doamne, și toți trei</i> ; • O. Goga <i>Bătrâni</i> ; • M. Sadoveanu <i>Baltagul</i> . Poeți filozofi – întemeietori ai literaturii contemporane • L. Blaga <i>Martie; Autoportret; Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i> (o operă la alegere); • T. Arghezi <i>Testament</i> etc.	Vocabularul În clasa a XI-a se vor însuși 250-300 de cuvinte, expresii frazeologice în conformitate cu universul tematic indicat. Pronunția sunetelor și grupurilor de sunete conform normelor ortoepice. La etapa liceală se reia materia gramaticală în aspectul unor structuri morfo-sintactice care asigură perfecționarea abilităților de comunicare. Se propun cele mai funcționale structuri.
ADOLESCENTUL ȘI NATURA Ecologie • Natura și noi.		

<ul style="list-style-type: none"> • Rolul guvernelor în rezolvarea problemelor ecologice. • Progres sau regres? (Raportul „Dezvoltare economică-ecologie”). • Proiecte de redresare a situației ecologice. 	<p>Poezia sensibilității pure</p> <ul style="list-style-type: none"> • G. Bacovia <i>Amurg violet</i>; <i>Monosilab de toamnă</i>; <i>Pastel</i>; <i>Rar</i> (două opere la alegere). 	<p>Verbul. Modurile nepersonale. Infinitivul (situații de utilizare). Modul imperativ. Diateza reflexivă.</p> <p>Adverbul. Ortografia.</p> <p>Substantivul. Declinarea substantivelor proprii.</p> <p>Adjectivul. Flexiunea adjectivală.</p> <p>Numeralul. Numeralele colective.</p> <p>Pronumele. Pronumele nehotărâte.</p> <p>Sintaxa. Sinonimia comunicativ-contextuală, bazată atît pe elemente strict lingvistice ale comunicării, cît și pe cele mai frecvente tipuri de transformare (dezvoltare și contragere) a enunțurilor în fraze și a frazelor în propoziții (la nivelul exersării practice și al însușirii unor reguli generale; terminologia – la nivel de recunoaștere).</p> <p>Cultivarea exprimării</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Părți de propoziție și propoziții coordonate 2. Părți de propoziție și propoziții subordonate de același fel; <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Complement circumstanțial de loc/circumstanțial de loc 2.2. Complement circumstanțial de timp/circumstanțial de timp 2.3. Complement circumstanțial de cauză/circumstanțial de cauză 2.4. Complement circumstanțial de mod/circumstanțial de mod (modală) etc.
<p>ADOLESCENTUL ȘI LUMEA</p> <p>Copilăria</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoana care m-a influențat cel mai mult în viață. • Tradiții și obiceiuri, acasă și în lume • Salutul – cartea de vizită (semnificații ale salutului la diferite popoare). • Atitudinea față de cei în etate – tradiție sau datorie? • Relația părinți și copii la diferite popoare. 	<p>ADOLESCENTUL ȘI VALORILE LUMII MODERNE</p> <p>Eminesciana</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Vatamanu <i>Eminescu în noi</i>; Gr. Vieru <i>Legămînt</i>; D. Matcovschi <i>Eminescu</i>; • V. Romanciuc <i>De parcă te ascultă Eminescu</i>; Geo Bogza <i>Basm</i>; • N. Stănescu (3 opere la alegere). <p>Elanul romantic și notația realistă</p> <ul style="list-style-type: none"> • D. Matcovschi <i>Părinții</i>; <i>Chipul tău</i>; <i>Doar femeia</i> (2 poezii la alegere); • I. Vatamanu <i>Mama</i>; • Gr. Vieru <i>Casa mea</i>; <i>Tu</i>; • A. Păunescu <i>Repetabila povară</i>. <p>Proza lirică de respirație rurală</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Druță <i>Frunze de dor</i>. <p>Ecologia sufletului și a naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Druță <i>Păsările tinereții noastre</i>, <i>Pămîntul, apa și virgulele</i> (fragmente); • N. Dabija <i>De dragoste</i>, <i>Recital la o casă de copii</i>, <i>Pașii lui Orfeu</i> (două opere la alegere); • N. Labiș <i>Moartea căprioarei</i>; • L. Lari <i>Testament</i>, <i>Doina</i>, <i>Tei înfloriți</i> (două opere la alegere). <p>Notă:</p> <p>În funcție de situațiile concrete ale lecției, la orele de literatură se va acorda o atenție deosebită și aspectelor lingvistice care prevăd explicarea și exersarea fenomenelor gramaticale.</p>	
<p>ADOLESCENTUL ȘI ARTA, CULTURA</p> <p>Mass-media</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziarul preferat, revista preferată. • Libertatea opiniei. • Calități <i>sine qua non</i> pentru ziaristul modern. <p>Codul bunelor maniere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face. 		
<p>ADOLESCENTUL ȘI PATRIA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mari nume românești din trecut. 2. Mari nume românești din prezent. 3. Reprezentanți remarcabili ai minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova. 		

A. Repartizarea temelor pe unități de timp

Repartizarea orientativă a orelor	Temele/Unitățile LIMBA ROMÂNĂ	Nr. de ore (orientativ)
<p>Nr. total de ore – 132</p> <p>(l. română – 52 de ore, lit. română – 80 de ore);</p> <p>Practica rațională a limbii – 100 de ore;</p> <p>Recapitulări – 8 ore;</p> <p>(l. română – 3 ore, lit. română – 5 ore);</p> <p>Lucrări de evaluare – 6 ore;</p> <p>La dispoziția profesorului – 18 ore.</p>	<p>ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA</p> <p>Oameni și caractere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eu sînt autorul caracterului meu; • Există oare oameni atotputernici? <p>Oameni și sentimente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Există oare dragoste la prima vedere?; • Ce înseamnă AGAPE? (Conceptul biblic al dragostei) ș.a. <p>Arta comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce înseamnă a ceda?; • Reportaj de la un eveniment social, cultural; • Interviu. Reguli pentru realizarea unui interviu reușit ș.a.; • Calm, calm, calm (jocuri de rol pentru rezolvarea de conflicte prin comunicare eficientă). <p>Probleme sociale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rolul guvernului în rezolvarea problemelor sociale (șomajul, persoanele în dificultate etc.); • Stresul și factorii care îl generează. Cum să evităm situațiile de stres?; • Drepturile omului: realitate sau aparență? <p>Dezvoltarea carierei</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eșec și reușită. Strategii de dezvoltare a carierei. 	30
	<p>ADOLESCENTUL ȘI LUMEA</p> <p>Tradiții și obiceiuri, acasă și în lume</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre sexe la diferite popoare; • Legi scrise și nescrise în cultura diferitor popoare. <p>Codul bunelor maniere</p>	9
	<p>ADOLESCENTUL ȘI PATRIA</p> <p>Obiceiuri și tradiții ale minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova</p> <p style="text-align: center;">LITERATURA ROMÂNĂ</p>	3
	1. Miturile	12
	2. Umanismul	8
	3. Clasicismul	16
	4. Romantismul	8
	5. Realismul	12
	6. Naturalismul	4
	7. Simbolismul	12
	La dispoziția profesorului	18

B. Subcompetențele disciplinei, activitățile de învățare și evaluare

Subcompetențe	Activități de învățare și evaluare
	<i>Se propun activități și exerciții de:</i>
Înțelegerea după auz	
Nivelul 1	
1. Înțelegerea sensului global al unui mesaj la prima audiție.	<ul style="list-style-type: none"> • corelare a unei imagini/unui expresii/unui proverb dintr-o listă dată, care sugerează semnificația mesajului audiat; • audierea textelor de diferite tipuri și redarea temei principale printr-un singur cuvânt, îmbinare de cuvinte, enunț; • audierea textelor de diferite tipuri și răspunsul la una sau mai multe întrebări cu privire la conținutul textului;
2. Determinarea caracterului personajelor în baza intonației/faptelor.	<ul style="list-style-type: none"> • caracterizare a personajelor prin corelarea cu faptele acestora; • selectare a unor atribute/însușiri dintr-o listă propusă care să caracterizeze personajul respectiv; • identificare a caracteristicilor unui personaj în baza textului audiat (alcătuirea listelor și compararea acestora cu ale colegilor); • identificare a unor trăsături de caracter și indicarea acelor detalii din textul audiat care să motiveze trăsătura respectivă (individual sau în perechi); • percepție a diferitor intonații, corelare a intonației percepute cu vocabularul utilizat;
3. Selectarea expresiilor frazeologice adecvate obiectivului propus.	<ul style="list-style-type: none"> • corelare a fragmentelor audiate cu expresii frazeologice dintr-o listă dată; • selectare a unor expresii frazeologice din limba maternă (adecvate contextului) și căutarea echivalentelor acestora în limba română; • ilustrare (prin desen, poster) a unor expresii frazeologice; • alcătuire a unei istorii/povestiri în baza unei expresii frazeologice;
4. Selectarea structurilor gramaticale conform situației de comunicare.	<ul style="list-style-type: none"> • însușire a structurilor gramaticale; • corelare a structurilor gramaticale cu situații, teme în funcție de circumstanțe;
5. Redarea mesajului (valabil și la <i>Lectură</i>).	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unui dialog în baza mesajului audiat; • redare a mesajului după repere; • redare a mesajului printr-un număr stabilit de enunțuri; • redare a mesajului care să includă o listă de cuvinte propusă în prealabil de profesor (sau alcătuită de elevi); • scriere a expunerilor în baza mesajului audiat; • alcătuire a rezumatului mesajului;
Nivelul 2	
6. Transmiterea altor persoane a mesajelor	<ul style="list-style-type: none"> • expunere a mesajului audiat printr-un enunț etc.; • expunere a mesajului audiat în baza unor repere;

receptate de la un emițător nefamiliar.	<ul style="list-style-type: none"> • selectare a cuvintelor-cheie din mesajul audiat și de formulare a ideii principale a mesajului; • scriere a unui bilețel pentru o terță persoană care să includă informația din mesajul receptat; • alcătuire a unui fax, mesaj electronic etc. în baza mesajului audiat;
7. Utilizarea informației audiate în situații noi de comunicare.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unor dialoguri; • continuare a mesajului în diferite contexte; • schimbare a unui sau a mai multor personaje și reluarea mesajului audiat în funcție de rolurile noi; • schimbare a contextului (țara, epoca etc.), a unei/mai multor circumstanțe și reluarea mesajului în condiții noi; • introducere a unei situații-problemă, reluare a mesajului menit să soluționeze situația-problemă creată;
8. Exprimarea opiniei personale despre cele audiate.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a întrebărilor în baza mesajului audiat; • discuții în perechi sau în grup în baza mesajului audiat; • tip <i>sînt/nu sînt de acord</i> cu anumite idei/enunțuri din mesajul audiat; • tip <i>dezbateri</i> în baza mesajului; • tipul: <i>Ce aș face eu dacă...</i>
Vorbirea	
Nivelul 1	
1. Aplicarea corectă în comunicarea orală a normelor limbii române literare.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unor prezentări la subiecte propuse; • <i>dezbateri</i>;
2. Utilizarea unui lexic adecvat situației noi de comunicare.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unor comunicări care să includă cuvintele/îmbinările de cuvinte propuse; • alcătuire a unor dialoguri la anumite subiecte; • alcătuire a unor liste de cuvinte la un subiect anume și crearea enunțurilor/textelor; • depistare a unor elemente de lexic nepotrivite în anumite mesaje/texte etc., corectarea;
3. Exersarea narării la timpul prezent, perfect, viitor.	<ul style="list-style-type: none"> • redare a aceluiași text la prezent, trecut și viitor, efectuându-se schimbările necesare de lexic și structuri gramaticale; • relatări din experiența proprie: din copilărie, călătorii, cea mai interesantă aventură, cea mai comică situație, cea mai dificilă situație, cea mai mare neînțelegere etc.; • descriere detaliată a unei călătorii; • transformare a unui articol de ziar scris la timpul prezent într-un articol care să utilizeze aceleași verbe la timpul trecut; • activități în care elevii să discute despre planurile de viitor; • <i>călătorii în timp</i> ale personajelor literare etc.; • tipul <i>Dacă mâine va fi frig, eu...</i>; • <i>Dacă voi deveni președintele R.M., eu... ș.a.</i>;

4. Solicitarea unei informații (valabil și la <i>Lectură</i>).	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire și practicare a dialogurilor; • alcătuire a unor liste de întrebări; • jocuri de rol în care un elev sau mai mulți vor fi în situația unui turist, călător într-o anumită regiune necunoscută, pe o planetă nouă etc.; • alcătuire a unor dialoguri la telefon (biroul de informații al gării de trenuri, autogara, hotelul, casa Teatrului Național, secția de pașapoarte, consulatul unei țări etc.), solicitând informația dorită;
5. Prezentarea unei informații expunându-și opinia.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unor mesaje la anumite subiecte; • jocuri de rol în care elevii sînt participanți la ședințe, reuniuni, unde se discută anumite probleme ce necesită exprimarea opiniei; • alcătuire a unor postere la anumite subiecte;
6. Realizarea unei descrieri utilizînd expresii plastice.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unei liste de expresii și alcătuirea enunțurilor; • selectare a unor expresii din texte propuse; • descriere a unor lucruri, evenimente etc. în baza unui text literar, utilizînd imaginile, descrierile din textul respectiv;
7. Analiza evenimentelor, faptelor (valabil și la <i>Lectură</i>).	<ul style="list-style-type: none"> • discuții asupra detaliilor de text; • tip dezbateri;
8. Ierarhizarea ideilor unui mesaj.	<ul style="list-style-type: none"> • formulare a ideii principale a unui mesaj printr-un cuvînt, imbinare de cuvinte, enunț; • structurare logică a gîndurilor; • alcătuire a unei liste de idei ce urmează a fi expuse;
9. Exprimarea unei opinii folosind drept argument situații similare sau experiența proprie.	<ul style="list-style-type: none"> • selectare a unei situații-problemă și propunerea acesteia spre discuție în perechi sau în grup. Prezentarea rezultatelor discuției; • tipul: <i>Ce aș fi făcut eu dacă..., Dacă aș fi avut 5 ani, eu aș fi ..., Dacă aș fi în locul personajului x, eu aș fi... etc.</i>; • tip schimb de experiență; • confruntare a situației respective cu o situație similară dintr-o operă literară, film etc.;
10. Alcătuirea unui anunț-reclamă.	<ul style="list-style-type: none"> • selectare și comentare a unor anunțuri de reclamă din presa locală; • stabilire a componentelor reclamei; • alcătuire a unor anunțuri de reclamă pentru anumite obiecte propuse: același obiect pentru toți elevii sau obiecte diferite; • alcătuire a unor anunțuri de reclamă care să contrazică anunțurile de reclamă deja existente (din presă, din oraș /sat, TV etc.);
11. Relatarea unor evenimente, întîmplări, comparîndu-le cu altele similare din viața sau din opere literare.	<ul style="list-style-type: none"> • tipul: <i>Cu un an în urmă eu...; cu 2/10/15 ani în urmă...;</i> • determinare a <i>pașilor</i> evenimentului;
12. Întreținerea unor dialoguri-interviuri și dialoguri-dezbateri.	<ul style="list-style-type: none"> • interviuare a unor personaje cu renume din Moldova sau de peste hotare, crearea unor prezentări în baza interviului; • jocuri de rol la anumite subiecte;

13. Realizarea unei autocaracterizări critice, comparîndu-se cu alte persoane/personaje și utilizînd proverbe, maxime.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unei liste de proverbe; • actualizare a gradelor de comparație ale adjectivelor; • practicarea a descrierii unei persoane din punct de vedere fizic și al caracterului;
14. Stabilirea unor legături dintre operele literare studiate și alte valori naționale și universale.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire și discutare a unei liste de valori importante; • stabilire și discutare a sensului cuvîntului <i>valoare</i>, brainstorming; • scoatere în evidență a valorilor universale versus valori individuale, naționale etc., argumentare a opiniei;
15. Stăpînirea unor tehnici adecvate de traducere.	<ul style="list-style-type: none"> • traducere directă a îmbinărilor de cuvinte, a enunțurilor, textelor din limba maternă în limba română și invers; • confruntare a unui fragment de operă literară în română și în altă limbă (tradusă), analiza diferențelor, stabilirea gradului de exactitate, rolul frazeologismelor etc.; • jocuri de rol;
16. Stăpînirea materiei gramaticale și sintactice în plan funcțional.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire a unor dialoguri care să includă anumite structuri gramaticale propuse; • alcătuire a unor mesaje scurte care să țină cont de anumite teme gramaticale sau sintactice studiate; • jocuri de rol la anumite teme; • integrare a anumitor cuvinte sau structuri în enunțuri sau mesaje;
Nivelul 2	
17. Participarea la o conversație făcînd generalizări, sinteze, propunînd argumente etc.	<ul style="list-style-type: none"> • alcătuire și practicare a dialogurilor la anumite subiecte, în baza textului literar, dintre două personaje literare, sau din viața cotidiană a elevilor; • formulare a ideii unui mesaj; • tip dezbateri cu formularea concluziei; • discutare a anumitor evenimente politice din presa cotidiană;
18. Realizarea unei autocaracterizări analizînd particularitățile de caracter.	<ul style="list-style-type: none"> • descriere a unor personaje literare în baza unor elemente de reper; • alcătuire a portretelor unor persoane în bază de antonime; • selectare și analiză a unor autocaracterizări din operele literare studiate;
19. Intervievarea unei persoane intervenind cu informații și concluzii.	<ul style="list-style-type: none"> • tip interviu cu personaje literare sau din viața cotidiană; • alcătuire a listelor de întrebări pentru anumite persoane care urmează a fi interviuate;
20. Prezentarea unui reportaj amplu de la un eveniment social, cultural, artistic.	<ul style="list-style-type: none"> • analiză a structurii unui reportaj; • jocuri de rol; • utilizare a posterelor, a gazetei de perete care să conțină informații referitoare la un eveniment social, cultural sau artistic.

Lectura	
Nivelul 1	
1. Citirea corectă, conștientă, expresivă și fluentă a unui text.	• practicarea a lecturii textelor captivante;
2. Stabilirea momentelor comune dintre textul citit și lecturile anterioare la nivel global și de detaliu.	• alcatuire a unor liste de opere literare cunoscute (în limba română, limba maternă) la un subiect anume; • discuții în grup menite să identifice momentele-cheie ale textului;
3. Depistarea unităților lexicale noi în text, integrându-le în propriile contexte.	• selectare a cuvintelor noi din text; • explicare a sensului cuvintelor noi în baza contextului, cu ajutorul dicționarului sau folosind alte modalități; • alcatuire a enunțurilor care să includă unitățile lexicale noi;
4. Identificarea ideilor principale din informațiile propuse.	• lectură atentă; • depistare a ideii centrale din mai multe tipuri de texte; • formulare a ideii centrale a unor tipuri de informații, texte;
5. Rezumarea unui text în funcție de sarcina propusă.	• alcătuire a planului unui text; • redare a conținutului în baza unor repere;
6. Redarea unui text în numele unor personaje reale și imaginare.	• expunere a informației din mai multe puncte de vedere;
7. Alcătuirea sfârșitului unei comunicări, modificând și argumentând evenimentul.	• continuare a mesajului; • formulare a argumentelor;
8. Transformarea unui text, schimbând detalii, evenimente, personaje.	• redare a unei informații în baza unor repere, a unei sarcini propuse; • reproducere a unui text/mesaj, schimbându-se anumite circumstanțe;
9. Comentarea unor fragmente/opere literare, actualizând problematica, motivele, valoarea evenimentelor, a personajelor.	• exprimare a atitudinii personale față de cele citite;
Nivelul 2	
10. Modificarea unui text raportându-l la o temă/idee nouă, la un nou final.	• formulare a temei/ideii textului; • alcatuire a unor mesaje/texte în baza unui enunț; • modificare a unui text cunoscut respectându-se anumite condiții sugerate de către profesor;

11. Caracterizarea personajelor după indicii propuși.	• stabilire a diferitor trăsături, calități; • selectare a structurilor adecvate;
12. Construirea sfârșitului unui text, modificând unele elemente ale subiectului, introducând personaje noi ș.a.	• continuare a enunțului, alineatului, mesajului, textului; • reproducere a textelor, schimbându-se anumite condiții de conținut.
Scrierea	
Nivelul 1	
1. Aplicarea regulilor ortografice ale limbii române.	• ortografiere a diferitor cuvinte;
2. Respectarea rigorilor de structurare a comunicărilor scrise.	• analiză a structurii diferitor tipuri de mesaje; • însușire a cerințelor față de diferite lucrări scrise;
3. Modificarea enunțului/contextului în funcție de sarcina gramaticală propusă.	• completare, substituire a enunțului, frazei;
4. Traducerea adecvată a unor structuri specifice limbii române, a unor frazeologisme.	• selectare a unor structuri/expresii specifice limbii române din textele literare, publicistică etc. și compararea acestora cu structuri similare din limba maternă; • alcatuire a enunțurilor, mesajelor, textelor utilizând structuri/expresii frazeologice;
5. Selectarea, din mai multe surse, a unor informații la o anumită temă.	• alcătuire a posterelor; • scriere a unor articole de ziar pe anumite teme; • lectură selectivă, pe <i>diagonală</i> ;
6. Clasificarea faptelor, personajelor după anumite criterii (valoare, circumstanțe, trăsături de caracter etc.).	• selectare și clasificare a unei anumite informații din texte de diferite tipuri;
7. Realizarea unei descrieri de ansamblu a unui eveniment/personaj/peisaj etc.	• stabilire a structurii unei descrieri; • alcătuire a planului;
8. Construirea unor mesaje, exprimând și argumentând opinia proprie.	• exprimare a opiniei; • formulare a argumentului; • alcătuire a textelor care să conțină opinia proprie cu privire la o anumită informație/eveniment etc.;

9. Modificarea/continuarea subiectului, dezvoltând episoadele (circumstanțe, eroi).	<ul style="list-style-type: none"> • schițare a ideilor, reperelor; • lucrul în grup, compararea rezultatelor;
10. Redactarea recenziilor, a curriculumului vitae etc.	<ul style="list-style-type: none"> • determinare a structurii; • redactare a mesajelor în baza anumitor structuri, repere;
Nivelul 2	
11. Caracterizarea unui personaj în numele autorului.	<ul style="list-style-type: none"> • practicare a descrierii unui personaj din opera literară; • concretizare a trăsăturilor, calităților, faptelor;
12. Realizarea unei descrieri utilizând imagini poetice.	<ul style="list-style-type: none"> • determinare a structurii unei descrieri; • alcătuire a enunțurilor/fragmentelor de text utilizând anumite elemente de vocabular poetic;
13. Caracterizarea unui personaj în numele altui personaj.	<ul style="list-style-type: none"> • practicare a descrierii unui personaj din opera literară; • descriere a unei persoane din mai multe puncte de vedere.

C. Conținuturi educaționale

Aria tematică		Materia lingvistică (obligatorie)
Limba română	Literatura română (Textele poartă caracter de recomandare)	
<p>ADOLESCENTUL ȘI SOCIETATEA</p> <p>Oameni și caractere</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eu sînt autorul caracterului meu. • Există oare oameni atotputernici? <p>Oameni și sentimente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Există oare dragoste la prima vedere? • Ce înseamnă AGAPE? (Conceptul biblic al dragostei) ș.a. <p>Arta comunicării</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ce înseamnă a ceda? • Reportaj de la un eveniment (social, cultural). • Interviu. Reguli pentru realizarea unui interviu reușit ș.a. 	<p>Miturile</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Miorița</i>; • Gh. Asachi <i>Dochia și Traian</i>; • M. Eminescu <i>Călin, file de poveste</i> ș.a. <p>Umanismul</p> <ul style="list-style-type: none"> • D. Cantemir <i>Descrierea Moldovei</i> (fragment); • Gh. Asachi <i>La Patrie</i>. <p>Clasicismul</p> <ul style="list-style-type: none"> • C. Stamatî <i>Neneaca, cuconășul ei și dascălul</i>; • A. Donici <i>Doi cîini</i>; • Gr. Alexandrescu <i>Ciinele și cățelul</i>; • C. Negruzzi <i>Calipso</i>. <p>Romantismul</p> <ul style="list-style-type: none"> • V. Alecsandri <i>Legenda ciocîrliei, Legenda lăcri-</i> 	<p>Vocabularul</p> <p>În clasa a XII-a se vor însuși 250-300 de cuvinte, expresii frazeologice conform universului tematic indicat.</p> <p>Pronunțarea sunetelor și a grupurilor de sunete conform normelor ortoepice.</p> <p>La etapa liceală se reia materia gramaticală în aspectul unor structuri morfosintactice care asigură perfecționarea abilităților de comunicare. Se propun cele mai funcționale structuri.</p> <p>Verbul. Modul indicativ. Mai mult ca perfectul (situații de utilizare). Modurile nepersonale. Supinul (situații de utilizare). Diateza reflexivă.</p> <p>Adverbul. Locuțiuni adverbiale. Ortografia.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Calm, calm, calm (jocuri de rol pentru rezolvarea de conflicte prin comunicare eficientă). 	<p><i>mioarei</i> (o operă la alegere);</p> <ul style="list-style-type: none"> • M. Eminescu <i>Luceafărul. Cezara</i>. <p>Realismul</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Slavici <i>Mara</i> (fragment); • L. Rebreanu <i>Ciuleandra</i> (fragment); • Ion Druță (o nuvelă la alegere). <p>Naturalismul</p> <p>B. Șt. Delavrancea <i>Hagi-Tudose</i> (fragment).</p> <p>Simbolismul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Al. Macedonski <i>Rondelul rozelor ce mor</i>; • I. Minulescu <i>Romanța zilelor de ieri, Celei ce trece</i> (o operă la alegere); • G. Bacovia <i>Decor, Decembre, Scînteii galbene, Moină, Seară tristă</i> (două opere la alegere). 	<p>Substantivul. Substantivele compuse. Ortografia. Locuțiuni substantive.</p> <p>Substantivele de origine străină.</p> <p>Adjectivul. Schimbarea valorii gramaticale a adjectivului. Topica adjectivului în comparație cu limba maternă.</p> <p>Numeralul. Numerele multiplicative.</p> <p>Pronumele. Pronumele de întărire.</p> <p>Sintaxa. Sinonimia comunicativ-contextuală, bazată atît pe elemente lingvistice ale comunicării, cît și pe cele mai frecvente tipuri de transformare (dezvoltare și contragere) a enunțurilor în fraze și a frazelor în propoziții (la nivelul exersării practice și al însușirii regulilor generale; terminologia – la nivel de recunoaștere). Punctuația.</p> <p>Cultivarea exprimării</p>
<p>ADOLESCENTUL ȘI LUMEA</p> <p>Tradiții și obiceiuri, acasă și în lume</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relația dintre sexe la diferite popoare. • Legi scrise și nescrise în cultura diferitor popoare. <p>Codul bunelor maniere</p>	<p>ADOLESCENTUL ȘI PATRIA</p> <p>Obiceiuri și tradiții ale minorităților naționale/etniilor conlocuitoare din Republica Moldova.</p>	<p>Notă:</p> <p>În funcție de situațiile concrete ale lecției, la orele de literatură se va acorda o atenție deosebită și aspectelor lingvistice care prevăd explicarea și exersarea fenomenelor gramaticale.</p>

Notă: Autorii de manuale și profesorii **nu** vor propune elevilor studierea specificului curentelor literare, acestea fiind prevăzute pentru studiere la limba și literatura maternă. În prezentul curriculum, curentele literare servesc drept principiu de structurare a materiei.

VI. STRATEGII DIDACTICE: ORIENTĂRI GENERALE (METODOLOGICE)

1. Tipologia și specificul strategiilor didactice pentru disciplina *Limba și literatura română*

Studiul limbii și literaturii române pentru alolingvi reprezintă, alături de studiul limbii și literaturii materne și cel al limbilor străine, unul dintre cele mai importante componente ale ariei curriculare *Limba și comunicare*, menit să contribuie nu doar la formarea competențelor de comunicare ale elevului alolingv, ci și la o mai bună integrare în societate.

În didactica modernă se reliefează o serie de exigențe și cerințe de care ar trebui să țină cont și profesorul de limba română ca limba a doua:

- aplicarea în practică a unor strategii didactice adecvate noilor situații de învățare;
- folosirea pe scară largă a metodelor activ-participative, prin activizarea structurilor cognitive și operatorii ale elevilor, prin fructificarea aspectelor *calitative* ale metodelor;
- renunțarea la o metodă dominantă în favoarea unei varietăți metodologice, care să vină în întâmpinarea diverselor nevoi ale elevilor;
- extinderea folosirii unor metode care solicită componentele relaționale ale activității didactice, respectiv aspectul comunicațional al relației profesor-elev și elev-elev.

Ansamblul de strategii didactice ale profesorului trebuie să includă o varietate de metode de învățămînt cu un pronunțat caracter comunicativ, funcțional:

- metode tradiționale, clasice (expunerea, conversația, exercițiul etc.);
- metode moderne (algoritmizarea, problematizarea, brainstormingul (asaltul de idei), instruirea programată etc.);
- metode verbale bazate pe cuvîntul scris sau rostit;
- metode intuitive;
- metode active care suscită activitatea de explorare personală a realității;
- metode euristice bazate pe descoperire proprie și rezolvare de probleme;
- metode individuale pentru fiecare elev în parte;
- metode de predare-învățare în perechi/grupuri sau pe ateliere;
- metode frontale, cu întreaga clasă (dezbateri, mese rotunde, interviuri, conferințe, asaltul de idei, înscenări, simulări);
- metode combinate, prin alternări dintre variantele de mai sus etc.

2. Repere și modalități de proiectare a strategiilor didactice

Proiectarea strategiilor de predare-învățare a limbii și literaturii române pentru alolingvi are multe afinități cu diverse modele utilizate la predarea limbilor moderne.

Din punct de vedere teleologic, este importantă **raportarea strategiilor didactice la competențele curriculare**. Din punct de vedere comunicativ, este iminentă **structurarea strategiilor didactice conform specificului activității comunicative** (de înțelegere după auz/vorbire/lectură/scriere).

În funcție de competențele care trebuie formate și care dictează parcursul didactic, profesorul va selecta strategii didactice comunicative, investigațional-comunicative sau operațional-comunicative. Acestea li se vor subordona diverse metode și tehnici

reproductive, productive și creative, conținuturile propuse fiind folosite în calitate de suport pentru formarea competențelor de comunicare. O importanță deosebită se va acorda metodelor de dezvoltare a gândirii critice.

3. Diversificarea și combinarea metodelor și tehnicilor de învățare în raport cu diferite criterii

Cadrul didactic este cel care trebuie să cunoască foarte bine nevoile de comunicare ale elevilor săi, stilurile lor de învățare, precum și gradul de stăpînire a competențelor de comunicare în limba română. De asemenea, este important să se cunoască faptul că nivelul de competență al elevilor pe fiecare dintre domeniile urmărite (înțelegerea mesajelor orale și scrise, comunicarea monologată și dialogată, producerea mesajelor scrise) poate să difere. De aceea cadrul didactic are sarcina complexă de a realiza o asemenea diversificare și combinare a metodelor și tehnicilor de învățare, care să ofere oportunități egale de învățare și avansare în cunoașterea limbii pentru toți elevii, ținînd cont de competențele ce urmează a fi formate, de obiectivele concrete și de conținuturile propuse în unitățile de învățare, de succesiunea acestora de la clasă la clasă, de vîrsta și de stilurile de învățare ale elevilor, de specificul regiunii geografice în care se află școala etc.

4. Diversificarea formelor de învățare. Învățarea autonomă

În vederea diversificării formelor de învățare, este importantă cunoașterea, de către cadrul didactic, a stilurilor de învățare a elevilor săi, precum și a modalităților de ajustare a demersului didactic și a materialelor didactice la acestea. Cu atît mai mult, învățarea autonomă ca proces și însușirea de către elevi a unor strategii de învățare autonomă ca rezultat devin tot mai importante în contextul învățării pe parcursul întregii vieți (*life-long learning*), formînd baza necesară pentru formarea ulterioară a competențelor profesionale și pentru o dezvoltare reușită a carierei. Pentru o formare adecvată a abilităților de învățare autonomă a elevilor, cadrul didactic va avea în vedere principiile de dezvoltare a acestor abilități:

- principiul stimulării și formării spiritului activ și de inițiativă;
- principiul axării pe selectarea materialului aplicativ, important pentru viață;
- principiul exersării continue;
- principiul axării pe motivarea elevului;
- principiul construirii situațiilor de problemă, al stabilirii căilor de soluționare etc.

5. Realizarea interdisciplinarității

Interdisciplinaritatea reprezintă o abordare intrinsecă a studiului oricărei limbi moderne. În cazul limbii și literaturii române pentru alolingvi, analiza curriculumului permite observarea multor posibilități de realizare a unui demers interdisciplinar, prin referința directă la conexiunile posibile oferite de conținutul altor discipline (limbile materne ale elevilor, limbile străine studiate, istoria, geografia, muzica, științele exacte (progresul științifico-tehnologic, descoperirile științifice etc.), științele politice și sociale, economia etc.).

6. Centrarea pe elev

Dezvoltarea unor competențe de comunicare eficiente ale elevului nu poate avea loc fără o deplină implicare în actul învățării. Abordarea activă a procesului de preda-

re-învățare-evaluare presupune captarea interesului elevului, solicitarea gândirii lui creative și a reflecției personale asupra necesităților de comunicare personale și asupra modului în care el învață.

Învățarea activ-participativă presupune crearea unor situații de învățare care îl vor face pe elev să învețe prin maximum de efort propriu și prin mobilizarea capacităților proprii.

Pornind de la una din definițiile învățării centrate pe elev, conform căreia aceasta „oferă elevilor o mai mare autonomie și un control sporit cu privire la disciplinele de studiu, la metodele de învățare și la ritmul de studiu” (G. Gibbs, 1992), este important ca elevilor să li se ofere, treptat, un control sporit asupra a **ceea ce se învață** (participarea la selectarea conținuturilor importante pentru viața și activitatea lor) și a **modului cum se învață** (solicitarea opiniei personale în ce privește preferințele pentru anumite activități de învățare).

Altfel spus, este important ca elevii să fie ajutați de către cadrul didactic pentru a putea realiza următoarele (B. Harpe, M. Kulski și A. Radloff, 1999):

- a defini/a înțelege obiectivele învățării;
- a poseda o gamă de strategii de învățare autonomă și a ști când să le utilizeze;
- a folosi resursele disponibile în mod eficient;
- a ști care le sînt punctele tari și punctele slabe;
- a înțelege procesul de învățare;
- a-și controla sentimentele în manieră adecvată;
- a-și asuma responsabilitatea proprie pentru procesul de învățare;
- a-și planifica, a-și monitoriza, a-și evalua și a-și adapta propriul proces de învățare.

7. Învățămîntul incluziv

Disciplina *Limba și literatura română* pentru alolingvi oferă suficiente posibilități pentru realizarea scopurilor educației incluzive, unul dintre acestea fiind **valorizarea pozitivă a diferențelor**. Prezența în comunitatea școlară a elevilor provenind din diferite medii etnice, culturale și sociale creează un context favorabil pentru realizarea cunoașterii și interacțiunii reciproce, lucru care este deosebit de important. De asemenea, odată cu orientarea tot mai clară spre o educație incluzivă de calitate, în școli vor fi integrați tot mai mulți elevi cu cerințe educaționale speciale, și nevoia de atenție sporită a cadrului didactic pentru necesitățile de învățare ale acestor copii este iminentă.

8. Utilizarea TIC

Este importantă prevederea unor activități ce implică utilizarea TIC atît în cadrul predării la clasă, cît și în cadrul realizării unor teme și sarcini de învățare autonomă, propuse elevilor. Procesul de predare-învățare-evaluare poate deveni mai atractiv și, principalul, mai eficient prin realizarea de diverse activități orientate spre dezvoltarea competențelor strict necesare elevului modern:

- **colectarea de informații/informarea, culegerea și procesarea datelor:**
 - utilizarea adecvată a resurselor Internet (site-uri informaționale și de cultură generală, biblioteci electronice, oferte de *e-learning* (învățare la distanță) etc.;
 - utilizarea resurselor disponibile pe CD-uri (cărți, înregistrări audio și video etc.);
 - realizarea de diverse proiecte și portofolii conform unor sarcini concrete;

- **redactarea și prezentarea de diverse lucrări:**

- prezentări în *Power Point*, cu utilizarea de proiectoare multimedia;
- redactarea de diverse texte: eseuri, referate, compuneri etc.;
- redactarea de texte utilitare, formulare: scrisori, cereri, CV-uri etc.

Avîndu-se în vedere progresul destul de rapid al domeniului, profesorii trebuie să fie pregătiți pentru utilizarea (dar și elaborarea, eventual) a unor noi modalități de utilizare a TIC: softuri educaționale, lecții interactive, teste computerizate etc.

VII. STRATEGII DE EVALUARE

Evaluarea este parte integrantă a curriculumului, care asigură evidențierea cantității cunoștințelor și capacităților dobîndite, valoarea acestora la o anumită etapă. Ea poate fi curentă, periodică, finală. (Apud Ioan Bontas.) Obiectivele operaționale, de regulă, se elaborează de către profesor și vizează unități de conținut aplicate la lecții.

Evaluarea curentă se efectuează pe parcursul învățării, după predarea/învățarea unei teme sau unități. Evaluarea sumativă este efectuată la sfîrșit de capitol, semestru, clasă, etapă etc. Evaluarea finală are loc la finele anului școlar sau al treptei de școlarizare.

Evaluarea performanțelor elevilor, cu alte cuvinte, evaluarea *curriculumului efectiv realizat* sau a *curriculumului atins*, rămîne o problemă centrală a cercetărilor și a practicilor educaționale actuale. Trebuie spus din start că nu există, în acest sens, modele și procedee unice. În funcție de timpul efectuării, aceasta poate fi continuă (formativă) și cumulativă (sumativă).

Obiectivele de evaluare trebuie să conțină:

- *comportamentul pe care elevul trebuie să-l afirme (ce?)*.
- *în ce condiții (cum?)*;
- *la ce nivel de performanță (cît?)*.

Curriculumul prevede ore speciale pentru evaluarea trimestrială și cea finală. Elevii sînt obligați să realizeze numărul de lucrări indicate de curriculum. Metodele și tehnicile de evaluare (observarea și aprecierea verbală, chestionarea orală (curentă și finală), lucrările scrise, testele, verificarea prin lucrări practice, examenele) vor fi aplicate în funcție de timpul și scopul evaluării, de tipul obiectivelor/standardelor în raport cu care se efectuează evaluarea.

Formularea obiectivelor de evaluare

Model

Subcompetențe	Obiective de evaluare
<i>Elevul va fi capabil să demonstreze:</i>	
Înțelegerea după auz	
• transmiterea informațiilor audiate altor persoane; (clasa a XI-a)	• să asculte un text la prima audiție și să-l povestească succint în limba română colegilor (profesorului, părinților);

Vorbirea	
• autocaracterizarea; (clasa a XI-a)	• să se prezinte colegilor după modelul dat, punctînd șase trăsături de caracter esențiale;
Lectura	
• transformarea unui text, modificînd anumite detalii; (clasa a XI-a)	• să citească un text la a doua lectură și să schimbe locul acțiunii evenimentului;
Scrierea	
• caracterizarea personajelor principale și secundare. (clasa a XI-a)	• să caracterizeze personajul principal, în șase enunțuri, respectînd planul propus.

BIBLIOGRAFIE (implementarea curriculumului)

1. Avram M. *Gramatica pentru toți*. București, Editura Academiei Române, 1986.
2. Avram Mioara. *Cuvintele limbii române între corect și incorect*. Chișinău, Editura Cartier, 2001.
3. Bejan D. *Gramatica limbii române*. Compendiu. Cluj, Editura Echinoc, 1996.
4. Bondarencu N. *Culegere de exerciții și lucrări practice la limba română*. Chișinău, 1999.
5. Bontaș I. *Pedagogie*. București, Editura ALL, 1996.
6. Brâncuși Gh., Ionescu A. ș.a. *Limba română*. Manual pentru studenții străini. București, Editura Universității, 1996.
7. Caproș I., Nicolăescu-Ivanovici L. *Avante*, Liceu. 73 de activități practice pentru îmbunătățirea abilităților de comunicare ale elevilor alolingvi. Chișinău, Editura Cartier, 2004.
8. Caproș I., Nicolăescu-Ivanovici L. ș.a. *Avante! Auxiliar didactic la Limba și literatura română în școala alolingvă*, clasa a VII-a. Biblioteca „Pro Didactica”, colecția „Zece+”. Chișinău, Editura Cartier, 2004.
9. Cazacu, T. ș.a. *Caietul elevului. Auxiliar didactic la Limba și literatura română în școala alolingvă*, clasa a VI-a, Biblioteca „Pro Didactica”, colecția „Zece+”. Chișinău, Editura Cartier, 2004.
10. Cazacu T. *Buna ziua*, studiu incipient de limba română. Chișinău, Editura Cartier, 2001.
11. Cazacu T., Crăciun M. *Caietul elevului* (clasa a VI-a). Chișinău, Editura Cartier, 2004.
12. Cazacu T., Iordăchescu I. *Cheia comunicării. Utilizarea verbelor în vorbire*. Editura Integritas, 2008.
13. Cazacu, T. ș.a. *Teste la limba și literatura română*, școlile alolingve. Chișinău, Editura Cartier, 1998.
14. Cazacu T., Vrabie D. *Româna: eficient și atractiv. Gramatica limbii române în scheme și tabele*. Editura Integritas, 2006.
15. Cazacu T. *Să învățăm a vorbi românește*. Dialoguri situative la l. română, șc. alolingvă, clasele I–IV. Chișinău, Editura Lumina, 1992.
16. Cazacu T., Guslicov V. *Izvoarașul*, material didactic, cl. a II-a. Chișinău, 1997.
17. Cazacu T., Iordăchescu I., Vatamaniuc M. *Limba română*. Teste la limba și literatura română, șc. alolingvă. Chișinău, Editura Cartier, 1998.
18. Ciocanu Ion. *Literatura română din Republica Moldova*. În revista *Limba Română*, nr. 5. Chișinău, 1997.
19. Colțun Gh. *Minimul lexical și frazeologic al limbii române*. Chișinău, 1997.

20. Costea O., Olteanu A.G. ș.a. *Catalog de enunțuri-itemi pentru limba și literatura română*. București, Editura Recif, 1997.
21. Constantinovici, E. ș.a. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare*. Ghidul profesorului. PNUD Moldova. Chișinău, Editura Cartier, 2003.
22. Cristei, T. ș.a. *Limba și literatura română*. Modele de teste sumative pentru examenul de absolvire a gimnaziului, școala alolingvă. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2001.
23. Cristei T., Roșcovan V., Ciobanu E. *Teste de înțelegere a lecturii*, cl. a IX-a. Chișinău, 2001.
24. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM). București, E.A.R., 2005.
25. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române* (DEX), ediția a II-a. București, 1996.
26. Doca G. *Limba română*, vol. I–III. București, Editura Universității, 1995, 1996.
27. *Fișe de lucru la limba și literatura română în școala alolingvă: materiale didactice, clasele V–IX*, grup de autori. Chișinău, Editura Cartier, 2002.
28. *Gramatica limbii române*, ediția a II-a revizuită și adăugită, vol. I–II. București, 1996. *Ghiduri la limba și literatura română*, cl. I–IX, diferiți autori, anii 1999–2006.
29. Iordăchescu I. *Viața și activitatea scriitorilor. Ce? Cît? Cum?* Partea I. Chișinău, Editura Lumina, 2003; partea a II-a. Chișinău, Editura ARC, 2004.
30. *Istoria didactică a literaturii române*. Chișinău, Editura Magister, 1997.
31. Ivănuș D., Pitiriciu S. etc. *Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu*. În revista *Limba Română*. Chișinău, 1999.
32. *Limba și literatura română în școlile alolingve. Schițe de metodică*, colectiv de autori. Chișinău, Editura Lumina, 1994.
33. *Limba română pentru alolingvi. Culegere de texte*. Auxiliar didactic pentru facultățile filologice. Chișinău, Editura Cartier, 2006.
34. *Limba și literatura română în liceu. Calitate și eficiență în predare și învățare*. București, 1993.
35. *Limba română, mijloc de integrare socială în Republica Moldova*. Chișinău, Editura ARC, 2004.
36. *Limba și literatura română*. Modele de teste sumative pentru examenul de absolvire a gimnaziului, școala alolingvă. Chișinău, Editura Prut Internațional, 2001.
37. *Literatura română. Dicționar-Antologie de istorie și teorie literară*. Chișinău, Editura Muzeum, 2000.
38. *Limba și literatura română în școala alolingvă*, teste bac. Chișinău, Editura Lyceum, 2002.
39. Mureșan P. *Învățarea eficientă și rapidă*. București, 1990.
40. Nicolăescu-Onofrei L., Caproș I., Sanalache L. *Avante, Caietul elevului*, clasa a VII-a. Chișinău, Editura Cartier, 2004.
41. Novac E. *Razvitie ustnoi monologhiceskoi reci uceașchisea moldavskoi școli*. Chișinău, Editura Lumina, 1981.
42. Passov E. *Osnovî metodichi obucenia innostrannîm iazîkam*. Moskva, 1977.
43. Pișlaru V. *Educația literară-artistică a elevilor*. Chișinău, Editura Lumina, 1997.
44. Pop L. *Româna cu sau fără profesor*. Cluj, Editura Echinoc, 1993.
45. Popescu S. *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții*, ediția a V-a revizuită. București, Editura Orizontul, 1995.
46. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare*. Ghidul profesorului. Chișinău, Editura Cartier, 2003.
47. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare* (Departamentul relații interetnice). Chișinău, Editura Cartier, 2003.

48. *Să ne cunoaștem mai bine*, Curs opțional. Chișinău, Centrul Educațional „Pro Didactica”, 2003.
49. Siek-Piskozub Teresa. *Jocuri și activități distractive în învățarea limbilor străine*. Iași, Editura Polirom, 1997 ș.a.
50. *Soluții didactice la limba și literatura română în școala alolingvă*: Ghid pentru profesori, clasele V–IX, grup de autori. Chișinău, Editura Cartier, 2002.
51. Stoica A., Musteață S. *Evaluarea rezultatelor școlare*. Ghid metodologic. Chișinău, 1997.
52. *Unele probleme privind predarea limbii române în școala rusă*. Chișinău, Editura Lumina, 1986.

Bibliografie electronică

1. <http://edu.md> (site al Ministerului Educației al Republicii Moldova).
2. <http://www.lromana.proeducation.md>
3. <http://www.e-scoala.ro/biblioteca>
4. <http://www.biblioteca.euroweb.ro/intro.htm>
5. <http://www.poezie.org>
6. <http://www.eminescu.petar.ro>
7. <http://www.mihaieminescu.ro>
8. <http://www.romaniavoice.com>
9. <http://www.romaniavoice.com/images/index.html>
10. <http://www.moldata.md/Cultura/>
11. <http://www.dexonline.ro>
12. <http://www.traditii.ro>
13. http://www.power_point.ro (filmulețe pe diferite teme).